

Enligt sändlista

Överklagan över detta beslut har inte kommit in till länsstyrelsen. 11.1.99/ab

Delg. dag
1998-12-14, 16, 17, 18

Beslut om föreskrifter samt fastställelse av skötselplan för naturreservatet
Storängsudd, Värmdö kommun

(3 bilagor)

Namn	Storängsudd
Kommun	Värmdö
Registerområde	Värmdö kommun
Objektnummer	0120-02-001
Läge	Topografiska kartan 10 I NO Ekonomiska kartan 10858, 10859
Fastighet	Del av Beatelund 1:1
Markägare	Beatelunds fastighets AB
Area	10 ha, därav landarea 10 ha
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen

Grund för beslutet

Beskrivning av området

Reservatet utgörs av en udde som går ut från den sydvästligaste delen av Farstalandet mot Baggensfjärden. Området utnyttjades i äldre tider för lövängsbruk (hamling och slåtter), men har de senaste decennierna hävdats genom färbete och nötbete.

Den dominerande vegetationstypen är halvöppen, hållmarksbunden ek/hasselskog. Fältskiktet domineras av en lundbetonad flora.

I den östligaste delen av reservatet finns ett gravfält med ett 30-tal fornlämningar, däribland cirka 25 fyllda stensättningar från yngre

alster

järnåldern (600-900 e. Kr.). Fornlämningarna med omgivande mark är skyddade enligt lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Reservatet är ett vackert område och omtyckt strövområde. Inom reservatet finns ingen bebyggelse och stränderna är tillgängliga. I kommunens översiktsplan, antagen i april 1992, anges området som naturområde med mycket högt naturvärde (klass 2).

Ärendets beredning

Storängsudd förklarades som ett fridlyst naturskyddsområde den 29 oktober 1936 på eget initiativ av dåvarande markägaren Sten Westerberg. Dennes huvudmotiv var följande: "Om också hela skärgården bleve exploaterad och nedskräpad, så vill jag att stockholmarna ändå ha något minne av hur vacker deras skärgård en gång var".

1969 beslutades om två tillägg till fridlysningsföreskrifterna som rör förvaltning och skötsel. Ett avtal om skötselåtgärder ingicks mellan skogsvårdsstyrelsen i Stockholms län och markägaren i januari 1971. Skogsvårdsstyrelsen förband sig att iordningställa naturreservatet i enlighet med de riktlinjer som angivits i en landskapsvårdsplan som upprättades 1968 och som reviderades 1969. Området skulle hävdas genom bete eller slätter.

I samband med att länsstyrelsen upprättar och fastställer en skötselplan för området görs också en modernisering av föreskrifterna som ersätter de gamla från 1936 och 1969.

Ärendet har remitterats till markägaren, Skogsvårdsstyrelsen och Värmdö kommun. Samtliga har tillstyrkt reservatsbeslutet samt skötselplanen.

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen (1964:822) om nya föreskrifter som ersätter de gamla från 1936 och 1969. Samtidigt fastställer Länsstyrelsen en skötselplan för området. Vidare beslutar Länsstyrelsen enligt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) om föreskrifter för naturvårdsförvaltningen.

Ändamålet med reservatet

Ändamålet med reservatet skall vara att bevara och genom erforderliga skötselåtgärder vårda ett av de få kvarvarande områden som bär spår av

äldre tiders lövängsbruk i innerskärgården. Gravarna skall vårdas och skyddas från åverkan. Områdets värde för det rörliga friluftslivet skall tillvaratas.

Ändamålet skall tryggas genom att:

- skogsbruk ej bedrivs
- området betas av nötkreatur
- slåtter och röjning utförs vid behov
- hamling återupptas där det är lämpligt
- ädellövträdens, främst ekarnas föryngringsmöjligheter garanteras
- gravfälten hålls fria från buskvegetation

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter skall gälla för området.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att

1. avverka eller skada träd och buskar eller utföra annan skoglig åtgärd, dock får åtgärder utföras som behövs för områdets skötsel och som utförs i enlighet med fastställd skötselplan,
2. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
3. bedriva täkt eller annan verksamhet som kan förändra områdets topografi eller dräneringsförhållanden som att gräva, spränga, schakta, dika, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning,
4. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel,

5. kalka, använda kemiska bekämpningsmedel eller gödselmedel,
6. införa för området främmande växt- eller djurart,
7. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller liknande anordning

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

1. dra fram mark- eller luftledning,
2. uppföra byggnad, brygga, eller annan anläggning,
3. anlägga väg eller parkeringsplats,

Föreskrifterna skall inte utgöra hinder mot åtgärder som är nödvändiga i samband med områdets skötsel och som anges i fastställd skötselplan (bilaga 2).

B. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet

1. utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning av reservatsskyltar och övriga upplysningsskyltar,
2. stängsling, betesdrift samt röjnings- och gallringsåtgärder enligt vad som framgår av bifogad skötselplan (bilaga 2).

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. förstöra eller skada berg, jord eller sten genom att borra, hacka, spränga, rista, gräva, måla eller liknande,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar eller att skada vegetationen i övrigt genom att gräva upp växter såsom ris, örter, mossor eller lavar eller ta bort vedlevande svampar,

3. störa djurlivet (t.ex. genom att klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur och groddjur),
4. fånga och insamla ryggradslösa djur,
5. medföra okopplad hund,
6. tälta,
8. elda,
9. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
10. framföra motordrivet fordon eller cykel,
11. parkera annat än på anvisad plats eller ställa upp husvagn eller släpvagn,
12. under mer än två dygn förankra båt vid reservatet

D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen

1. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 2). Fastställelsen omfattar inte den ekonomiska utredningen.
2. Naturvårdsförvaltare skall vara Länsstyrelsen. Samråd skall fortlöpande ske med markägaren.

Föreskrifterna enligt 10 § naturvårdslagen träder i kraft tre veckor efter den dag författningen utkommer från trycket i länets författningssamling varvid föreskrifterna i Länsstyrelsens beslut från 1936, Stockholms läns allmänna kungörelser, serien A. Nr 253 1936, samt föreskrifterna från 1969 upphör att gälla.

Gamla föreskrifter från 1936 Och 1969 motsvarande 8 och 9 §§ naturvårdslagen och 9 § naturvårdsförordningen upphävs också. De nya föreskrifterna enligt 8 och 9 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen träder i kraft den dag då beslutet vinner laga kraft.

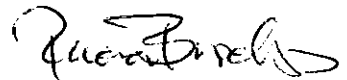
Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 3.

I ärendets handläggning har deltagit länsöverdirektör Bo Hansson, beslutande, miljödirektör Björn Risinger, länsarkitekt Eva Gyllensvärd, länsantikvarie Jan-Bertil Schnell, t.f. lantbruksdirektör Sven-Erik Svensson, länsassessor Malin Olofsson samt miljöhandläggare Ruona Burehag, föredragande.

Bo Hansson

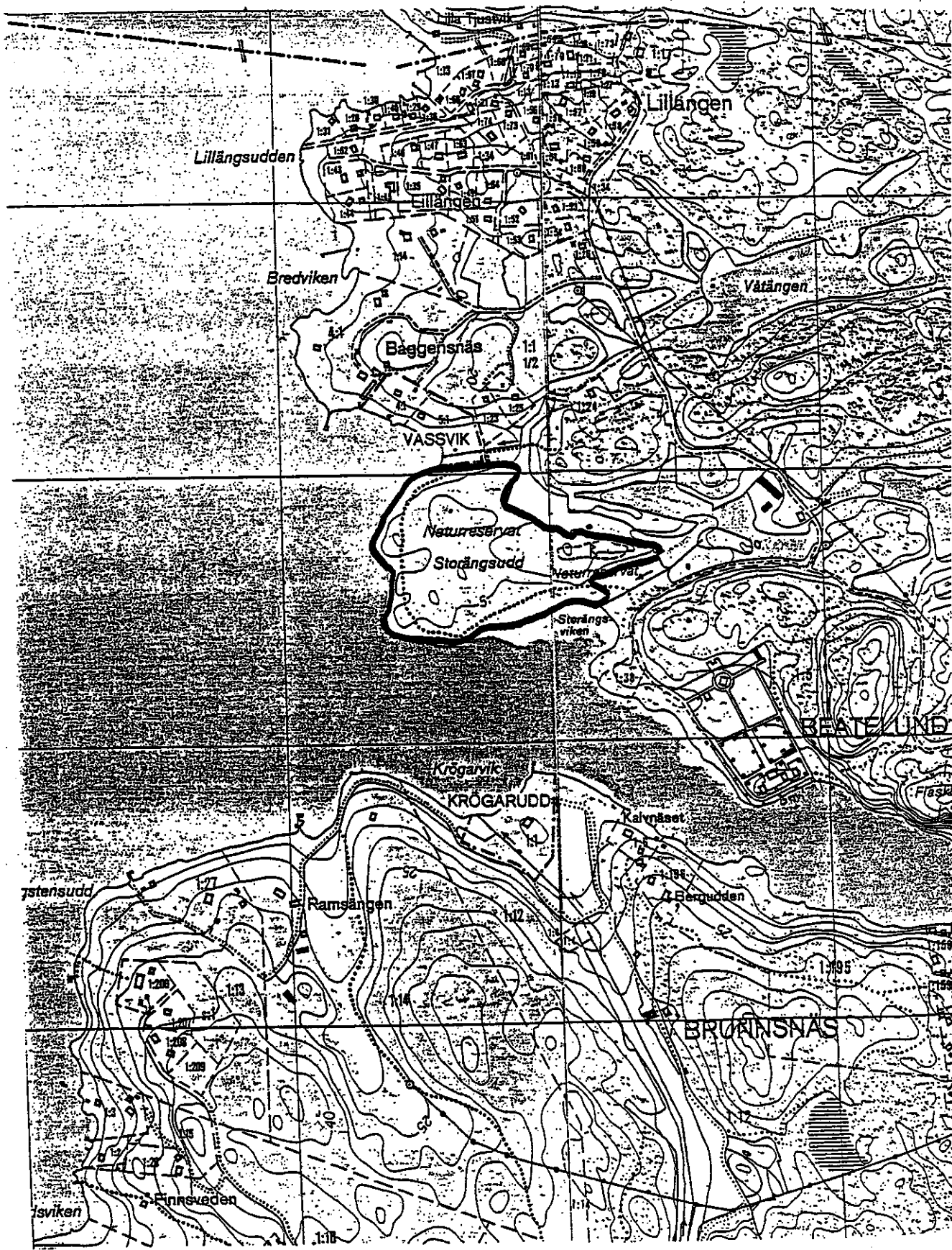

Ruona Burehag

Bilagor

1. Reservatskarta
2. Skötselplan
3. Hur man överklagar

Sändlista

FÖRSLAG 1998-09-08

Skötselplan för naturreservatet Storängsudd Värmdö kommun

Föreliggande skötselplan har utarbetats för naturreservatet Storängsudd. Ett förslag till skötselplan som utarbetats av Björn Möllersten, har använts som underlag till skötselplanen. Planen består av en textdel samt en skötselkarta (bilaga3). Skötselplanen är fastställd genom Länsstyrelsens beslut den..... 1998.

A. ALLMÄN BESKRIVNING

Grund för beslutet, föreskrifter, beskrivning av området

Grund för beslutet och föreskrifter återfinns i Länsstyrelsens beslut den... 1998.

Reservatet utgörs av en udde som går ut från den sydvästligaste delen av Farstalandet mot Baggensfjärden. Området har under flera sekler använts för lövängsbruk, d.v.s. slåtter och lövtäkt (hamling) av vinterfoder åt djuren. Lövängsbruket upphörde sannolikt under första hälften av 1900-talet och området har under de senaste decennierna hävdats genom färbete och nötbete.

Den dominerande vegetationstypen är halvöppen, hållmarksbunden ek/hasselskog. Fältskiktet domineras av en lundbetnad flora med arter som getrams, vårärt, vitsippa och gökärt. Öppna hållar finns längs stranden i väster samt centralt i reservatet. I dessa partier finns en torrbacksflora med arter som styvmorsviol, mandelblom, svartkämpar och brudbröd. Genom hela området löper en sänka i öst-västlig riktning. I sänkkan växer björk och asp samt även vitsippor och olika smörblomsarter. Sänkans sluttningar täcks av ett på sina ställen nästan slutet buskskikt med hassel och hagtorn. I söder finns en strandäng som domineras av agnsäv och bladvass. Innanför strandängen finns en smal bård med klibbal. I norr finns några talldominerade partier samt ett lundparti med hässleklocka som dominant i fältskiktet. I området finns orkidéer som tvåblad, Adam och Eva och nattviol. På några enstaka ställen inom området kan man se att träden bär spår av hamling.

I den östligaste delen av reservatet finns ett gravfält med ett 30-tal fornlämningar, däribland cirka 25 fyllda stensättningar från yngre järnåldern (600 - 900 e. Kr.) Fornlämningarna med omgivande mark är skyddade enligt lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Reservatet är ett vackert område och omtyckt strövområde. Inom reservatet finns ingen bebyggelse och stränderna är lättillgängliga.

Naturtyper

Ädellövskog	6,8 ha
Hällmark, hällmarkstallskog	2,0 ha
Öppen gräsmark	0,6 ha
Blandlövskog	0,4 ha
<u>Blandskog</u>	<u>0,2 ha</u>
Totalt	10,0 ha

B. PLANDEL

1. Naturvårdsåtgärder

Övergripande mål för skötseln

Ändamålet skall vara att bevara och genom erforderliga skötselåtgärder vårda ett av de få kvarvarande områden som bär spår av äldre tiders lövängsbruk i innerskärgården. Områdets värde för det rörliga friluftslivet skall tillvaratas. Gravarna skall vårdas och skyddas från åverkan.

Målen uppnås genom att:

- skogsbruk ej bedrivs
- ädellövträdens förnyingsmöjligheter garanteras
- området betas
- slåtter och röjning utförs vid behov då betesdjuren inte förmår hålla ett tillräckligt högt betestryck
- hamling återupptas där det är lämpligt
- gravfälten hålls fria från buskvegetation

Skötselområde 1 (1 ha)

Beskrivning: Hällmarksekskog med fältskikt av vårbrodd, ängs- och lundgröe samt stora bestånd av Adam och Eva. Även ett mindre fuktigare parti med hagtorn.

Målsättning: Området hålls öppet för att gynna beståndet av Adam och Eva.

Engångsåtgärd: Askuppslag avverkas. Nypon och hagtornsbuskage begränsas.

Underhållsåtgärd: Bete

Skötselområde 2 (4,7 ha)

Beskrivning: Ek/hasselskog med mera öppna partier i en sänka i ost-västlig riktning. I sänkan växer även björk och asp. I områdets nordvästra del finns några storgvuxna ekar. Buskskiktet utgörs av nypon och hassel. I fältskiktet förekommer främst lundgröe, vårärt, vitsippa och tandrot. I områdets västra del finns flera hagtornsbuskage. Intill stigen utmed strandängen i områdets södra del växer rikligt med kungsängslilja.

Målsättning: Områdets nutida karaktär bevaras och örtfloran skall gynnas.

Engångsåtgärd: Rövning av slyuppslag. Utglesning av hasselbuskar och trädskiktet (främst asp och björk men även några av ädellövträden) för att friställa vitala träd samt ge träden möjlighet till självföryngring. Genom utglesningen ökar ljusintrålningen något till marken vilket gör grässvålen mindre uppluckrad. De partier där trädskiktet slutits lämnas för fri utveckling. Vissa av träden kan lämpa sig för att återuppta hamling. Detta utreds närmare i samråd med naturvårdsförvaltaren innan arbetet påbörjas.

Underhållsåtgärd: Bete. Buskagens utbredning i området hålls under kontroll. Slyrövning utförs vid behov. De yngre ädellövträden skall ges möjlighet att växa upp. (Eventuellt måste dessa stängslas in). Hamling.

Skötselområde 3 (0,8 ha)

Beskrivning: Hällbundna partier med tall, ek, och enstaka lindar. I buskskiktet finns måbär, nypon, en, hassel, nypon och rönn.

Målsättning: Öppen hagmark. Områdets nuvarande karaktär bibehålles.

Engångsåtgärd: Ingen

Underhållsåtgärd: Bete. Slyröjning vid behov.

Skötselområde 4 (0,5 ha)

Beskrivning: Lundvegetation med ädellövträd som lind, ask, alm, ek och lönn. I buskskiktet växer hassel, måbär, skogstry, berberis, och hagtorn. Fältskiktet är frodigt och består av tandrot, vårärt, hässleklocka och spenört.

Målsättning: Lundvegetationen bevaras.

Engångsåtgärd: Ingen.

Underhållsåtgärd: Slyppslag hålls under kontroll. Betesdjuren betar sannolikt hellre i andra delar av området

Skötselområde 5 (0,5 ha)

Beskrivning: Ett inhägnat område med lundvegetation av bl.a. ask, alm och lönn. Området är förbuskat av främst askuppslag men även av hagtornsbuskar och unga rönnar. I fältskiktet dominerar hässleklocka.

Målsättning: Området lämnas för fri utveckling.

Engångsåtgärd: Ingen

Skötselområde 6 a och b (0,7 ha)

Beskrivning: Hällmark. I området växer enstaka ekar, tallar och enar. Torrmarksväxter som gräslök, styvmorsviol och gråfibbla växer i området.

Målsättning: Områdets nuvarande karaktär bibehålles.

Engångsåtgärd: Ingen

Underhållsåtgärd: Bete.

Skötselområde 7 (0,6 ha)

Beskrivning: Strandäng, dominerad av agnsäv. Det finns även rikligt med bladvass. I inre delen av ängen finns en smal bård med klibbal. Fältskiktet domineras här av älgört.

- Målsättning: Nuvarande karaktär bibehålles.
- Engångsåtgärd: Avverkning av alar.
- Underhållsåtgärd: Bete. Rökning av sly vid behov.

Skötselområde 8 (1,5 ha)

- Beskrivning: Öppen hållmark i områdets centrala och östra delar. I övrigt förekommer ett glest trädskikt med ekar. Buskskiktet utgörs av enstaka enar, hagtorns- och hasselbuskar. I fältskiktet växer typiska betesgynnade torrmarksarter som brudbröd, svartkämpar och styvmorsviol.
- Målsättning: Nuvarande karaktär bibehålles.
- Engångsåtgärd: Rökning av slyuppslag och enstaka unga granar och tallar.
- Underhållsåtgärd: Bete. Rökning av sly vid behov. Rökning av eventuella buskar på gravarna.

2. Anordningar för rekreation och friluftsliv

Övergripande mål

Allmänheten skall ges tillgång till ett område med vacker natur där spår från tidigare markanvändning vårdas och bevaras.

Åtgärder

Anordningar för besökare

En parkeringsplats finns intill vägen nordost om reservatet. Inom reservatet finns stigar och stängselövergångar. Två stigar går in i reservatet. Den ena utgår från parkeringsplatsen och den andra stigen börjar i reservatets sydöstra del. Stängslet och stängselövergångarna ses över av den som utövar tillsynen av djuren. P-platsen grusas av vid behov av särskild utsedd tillsynsman om det ej sammanfaller med den som utövar tillsyn över djuren. Bryggan i väster är privat och är inte till för reservatets besökare utan tillstånd från den som äger bryggan.

Information

Befintliga informationstavlor vid P-platsen och stängselövergången i norra delen av reservatet och skyltställ ses över. Ytterligare ett skyltställ med information sätts upp vid stranden mot Baggensfjärden.

3. Gränsmarkering

Reservatets gränser skall märkas ut enligt svensk standard (SIS 15 03 22) enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.

4. Skogsbruk, jakt och fiske

Enligt reservatsföreskrifterna är det inte tillåtet att avverka eller utföra andra skogliga åtgärder. Skogsbruk är således förbjudet.

Jakten är inte reglerad i föreskrifterna och kan bedrivas av jakträttsinnehavaren enligt gällande bestämmelser.

5. Naturvårdsförvaltningen

Naturvårdsförvaltare är Länsstyrelsen i samråd med markägaren. Tillsyn av området görs av Länsstyrelsen eller av särskilt utsedd tillsynsman. Betesdrift sker genom markägaren eller genom avtal med annan beteshållare.

Naturvårdsförvaltaren ansvarar informationsmaterial, vägvisare och skyltning

6. Uppföljning

Årlig dokumentation av hamling och betesdrift i form av notering av antalet djurdagar/år, datum för betespåsläpp och hemtagning av djur görs av beteshållaren enligt Länsstyrelsens anvisningar.

Dokumentation av utförda gallrings- och röjningsinsatser görs av naturvårdsförvaltaren.

Uppföljning av betestrycket görs av naturvårdsförvaltaren enligt Naturvårdsverkets rekommendationer för "Dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder i Naturresevat, NOLA- och Landskapsvårdsobjekt".

Uppföljningen av trädföryngringen görs av naturvårdsförvaltaren.

Områdets huvudsakliga skötsel är bete. Om slättergynnad flora återkommer kan det vara av intresse att återuppta slätter inom ett sådant område.

7. Ekonomisk plan för naturvårdsförvaltningen (undantas från fastställelse)

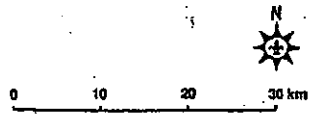
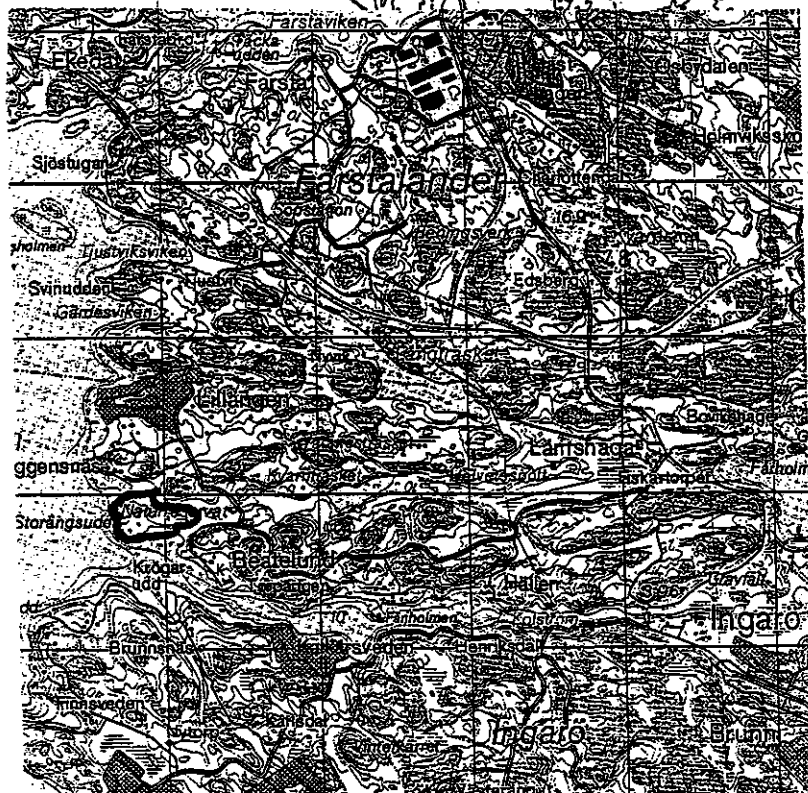
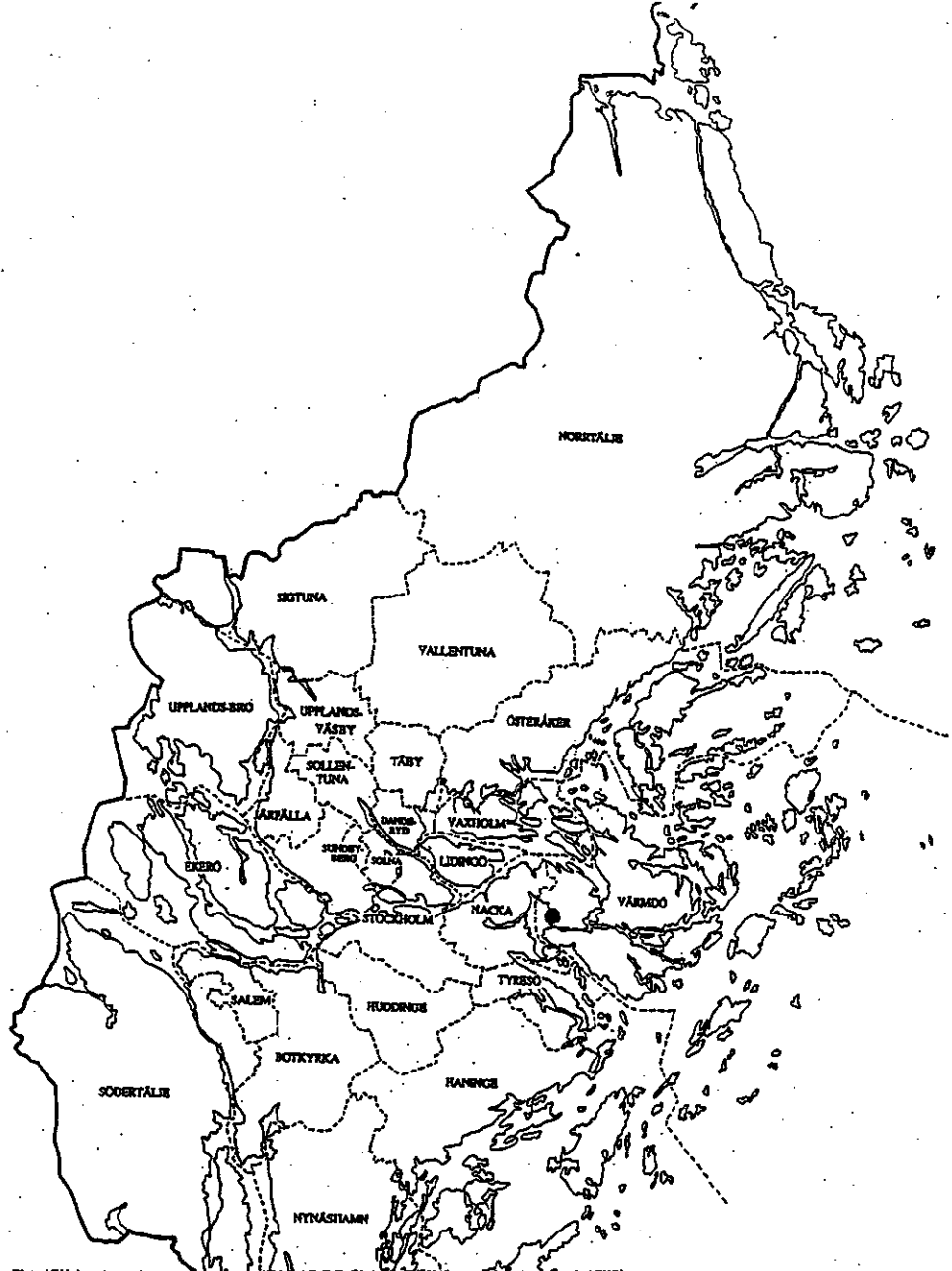
Finansiering av naturvårdsförvaltningen sker genom Naturvårdsverkets anslag för vård av naturvårdsobjekt.

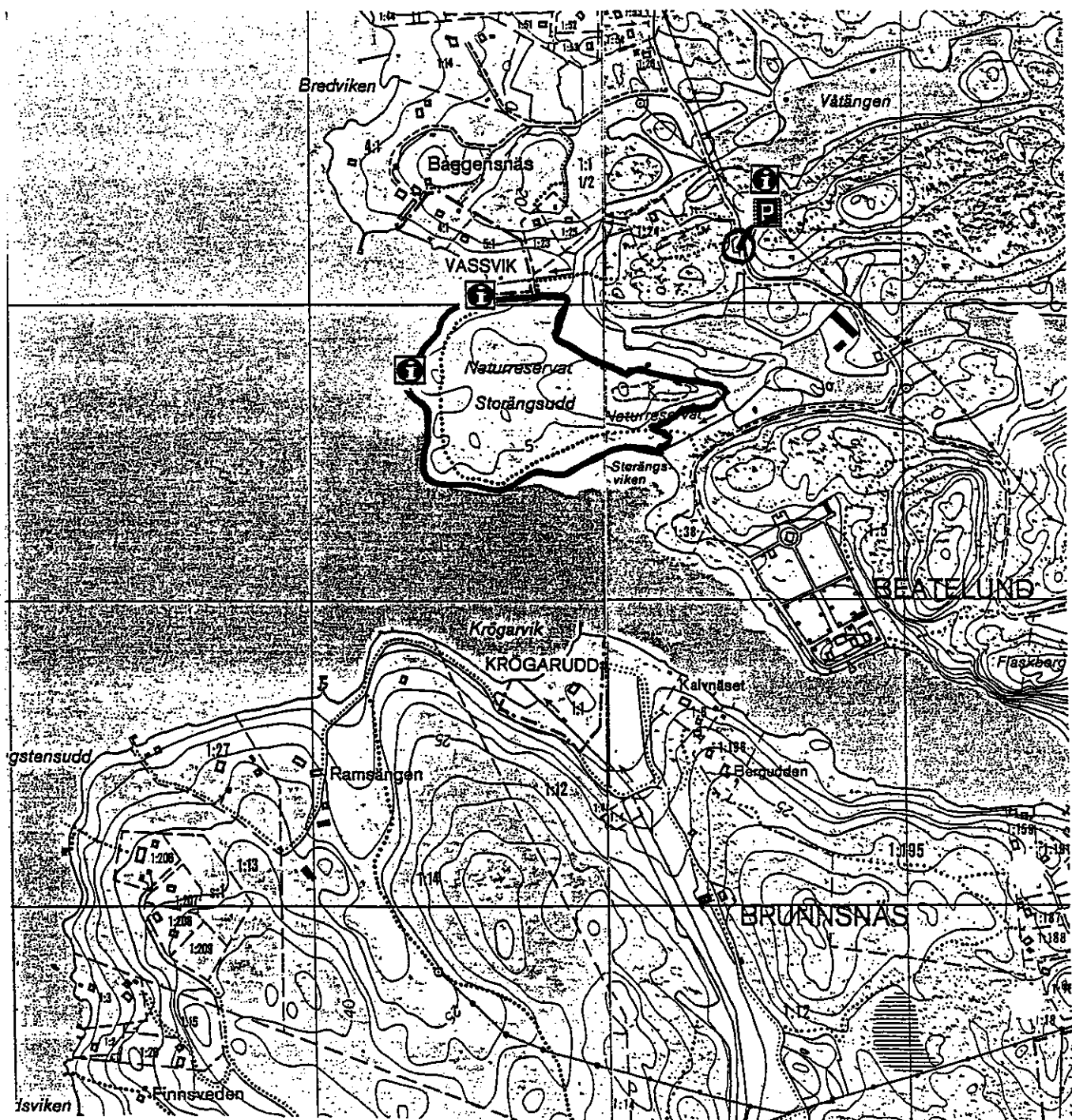
Förvaltningskostnaderna utgörs den närmaste tioårsperioden av gränsmarkering, informationsskyltning, tillsyn, betesdrift, underhåll av P-plats, stängsel och stängselövergångar, samt gallrings- och röjningsinsatser.

Utredning av kostnader för naturvårdsförvaltningen görs vid planeringen av åtgärderna.

BILAGOR

- Bilaga 1. Karta 1. Översiktskarta
- Bilaga 2. Karta 2. Anordningar och information för besökare
- Bilaga 3. Karta 3. Indelning av området i skötselområden

SKÖTSELOMRÅDESKARTA

